

Μάθημα 3ο

Ο νεοκλασικισμός

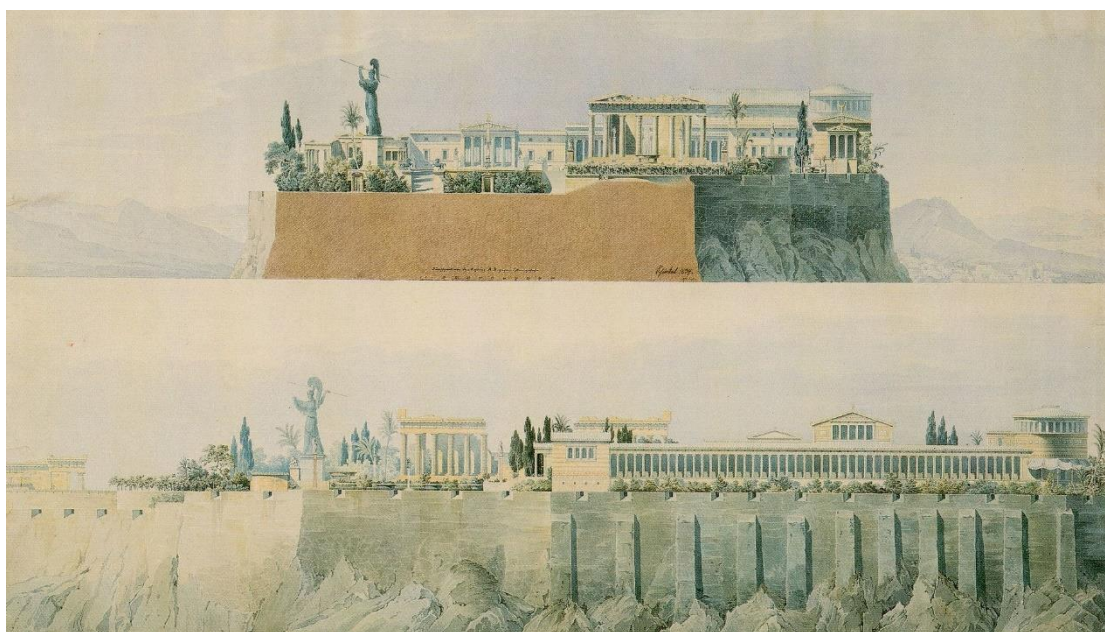
Σημειώσεις για το εργαστήριο δημιουργίας εφαρμογής

Εικονικής Πραγματικότητας

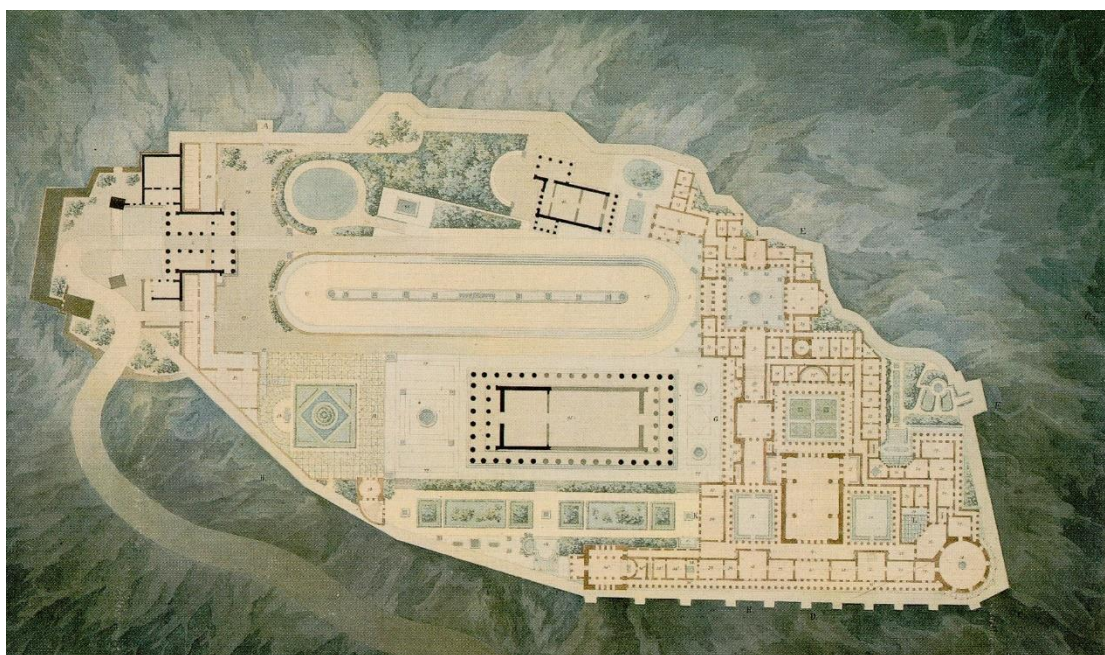
Στις 25 Ιανουαρίου 1833, ο δεκαεπτάχρονος Βαυαρός πρίγκηπας Όθων αποβιβάζεται στο Ναύπλιο και ο λαός τον υποδέχεται με ζητωκραυγές. Ο νεαρός Όθων είναι ο πρώτος βασιλιάς της Ελλάδας και μαζί του η χώρα κάνει τα πρώτα της βήματα ως ανεξάρτητο ευρωπαϊκό κράτος! Γοητευμένοι από τη δόξα του αρχαίου παρελθόντος, ο βασιλιάς και οι σύμβουλοί του σύντομα αποφασίζουν την μεταφορά της πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα, ενώ το σχετικό διάταγμα υπογράφηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 1834.

Ο Όθων είχε επισκεφθεί ήδη δύο φορές την Αθήνα, μαζί με τον μεγαλύτερο αδελφό του και διάδοχο του βαυαρικού θρόνου, πρίγκηπα Μαξιμιλιανό. Ο πρίγκηπας Μαξιμιλιανός εντυπωσιάστηκε από την Ακρόπολη και, όταν επέστρεψε στο Μόναχο, του ήρθε η ιδέα να χτίσουν εκεί το ανάκτορο του μικρού του αδελφού. Τον σχεδιασμό ανέλαβε ένας σπουδαίος αρχιτέκτονας, ο Karl Friedrich Schinkel (Καρλ Φρίντριχ Σίνκελ, 1781-1841), που είχε αποκτήσει μεγάλη φήμη για τα νεοκλασικά του κτίρια τα οποία εμπνέονταν από την αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική. Ωστόσο, δεν είχε επισκεφθεί ποτέ ο ίδιος την Ελλάδα. Αν και καταβεβλημένος από χρόνιες ασθένειες και παράλυτος από το ένα χέρι, έπιασε αμέσως πένα και χαρτί και ξεκίνησε τον σχεδιασμό του παλατιού.

Η πρόταση του Schinkel ήταν αναμφισβήτητα πολύ εντυπωσιακή. Φυσικά και πρότεινε τα αρχαία μνημεία να παραμείνουν ανέπαφα: τα νέα κτίρια θα καταλάμβαναν τον ελεύθερο χώρο πίσω από τον Παρθενώνα και το Ερέχθειο και δεν θα ξεπερνούσαν σε ύψος τον έναν όροφο. Στον όροφο αυτό θα στεγάζονταν οι χώροι υποδοχής, η αίθουσα του θρόνου και τα ιδιαίτερα διαμερίσματα του βασιλιά και της βασίλισσας. Μεταξύ των αιθουσών μεσολαβούσαν ανοιχτοί χώροι, αίθρια που περιβάλλονταν με κιονοστοιχίες και περιέκλειαν κήπους με δέντρα και σιντριβάνια, ώστε το ανάκτορο να παραμένει δροσερό το καλοκαίρι.

Εικόνα 1: Το σχέδιο του Schinkel για το ανάκτορο του Όθωνα.

Εικόνα 2: Κάτοψη του πλάνου του Schinkel.

Το τμήμα του παλατιού που θα ήταν ορατό και κάτω από τον βράχο της Ακρόπολης ήταν τα ιδιαίτερα διαμερίσματα του βασιλιά και της βασίλισσας. Ο χώρος υποδοχής της βασίλισσας όπου θα συναντούσε τους προσκεκλημένους της, θα στεγαζόταν σε ένα κυκλικό δωμάτιο εμπνευσμένο από το αρχαίο ελληνικό κτίριο της θόλου, ενώ μια

μακριά κιονοστοιχία θα εκτεινόταν κατά μήκος των βασιλικών διαμερισμάτων προσφέροντας σκιά στα δωμάτια και θέα προς τους λόφους του Φιλοπάππου και της Πνύκας, αλλά και προς τη θάλασσα. Στο τέλος της κιονοστοιχίας ο αρχιτέκτονας σχεδίασε το βασιλικό παρεκκλήσι.

Εικόνα 3: Η μεγάλη αίθουσα του παλατιού.

Ο πιο εντυπωσιακός χώρος του παλατιού θα ήταν η μεγάλη αίθουσα τελετών (große Repräsentationssaal). Τα διακοσμημένα με Καρυάτιδες και γρύπες δοκάρια της οροφής της αίθουσας αυτής θα στηρίζονταν σε τέσσερις κορινθιακούς κίονες από πράσινο μάρμαρο, μεγάλα ανοίγματα θα προσέφεραν άπλετο φυσικό φως και οι τοίχοι θα ήταν διακοσμημένοι με τοιχογραφίες εμπνευσμένες από ρωμαϊκές βίβες. Οι βοηθητικοί χώροι, οι αποθήκες, τα μαγειρεία και τα λουτρά θα στεγάζονταν στο υπόγειο. Ανάμεσα

στο ανάκτορο και στα αρχαία μνημεία θα δημιουργούνταν ένας κήπος, και έτσι η Ακρόπολη θα γέμιζε με φοινικόδεντρα, κυπαρίσσια και ελιές. Ένα τεράστιο μπρούτζινο άγαλμα της Αθήνας θα έστεκε στην ίδια θέση όπου βρισκόταν το αντίστοιχο αρχαίο που καταστράφηκε. Αυτή ήταν και η μόνη ανακατασκευή αρχαίου μνημείου που πρότεινε ο αρχιτέκτονας· τα υπόλοιπα αρχαία μνημεία θα παρέμεναν όπως τα παρέδωσε ο χρόνος, δηλαδή ερείπια. Αν και η ιδέα ήταν τολμηρή, η αλήθεια είναι ότι ο Schinkel πρότεινε μια αρμονική συνύπαρξη των αρχαίων μνημείων της Ακρόπολης (σύμβολα του αρχαίου πολιτισμού) με το ανάκτορο (σύμβολο της βασιλικής εξουσίας). Εξάλλου, τα νέα κτίρια χρησιμοποιούσαν ως απόλυτο πρότυπο τα αρχαία μνημεία, με αποτέλεσμα την ύπαρξη ομοιογένειας και σοβαρότητας.

Το σχέδιο φαντάζει σήμερα ουτοπικό, ωστόσο ας θυμηθούμε πως ο βραχώδης λόφος της Ακρόπολης είχε στεγάσει ανάκτορα άλλες δύο φορές στην ιστορία του: τόσο κατά τα μυκηναϊκά χρόνια (1200-1150 π.Χ.), όταν ο λόφος οχυρώθηκε με κυκλώπειο τείχος (παρόμοιο με αυτό των Μυκηνών), εντός του οποίου χτίστηκαν ένα μεγάλο ανάκτορο και οικισμός, αλλά και πολύ αργότερα, κατά την περίοδο της φραγκικής κυριαρχίας, όταν το Δουκάτο των Αθηνών κυβερνούσε από το 1385 έως το 1458 η φλωρεντινή οικογένεια Ατζαϊόλι (Acciaiuoli), περίοδο κατά την οποία τα Προπύλαια της Ακρόπολης είχαν μετατραπεί σε δουκικό ανάκτορο.

Ωστόσο, ο πατέρας του Όθωνα, ο βασιλιάς Λουδοβίκος της Βαυαρίας, έβαλε ένα τέλος στα σχέδια για κατασκευή του ανακτόρου στην Ακρόπολη. Ο Λουδοβίκος ήταν αρχαιολάτρης και ήθελε τα αρχαία μνημεία να παραμείνουν εντελώς ανέπαφα, χωρίς σύγχρονες κατασκευές. Να τονίσουμε εδώ ότι δεν ήταν μόνο ο Λουδοβίκος εκείνος που απέρριψε αυτή την ιδέα: τα οικονομικά του νέου βασιλείου ήταν σε άθλια κατάσταση. Ήταν λοιπόν απαγορευτικό για το κράτος να αναλάβει ένα τέτοιο φιλόδοξο έργο, ακόμη και αν είχε λάβει την έγκριση όλων.

Ωστόσο, ο Schinkel ήταν ο δάσκαλος των δύο νέων αρχιτεκτόνων, του Σταμάτη Κλεάνθη και του Eduard Schaubert (Εδουάρδου Σάουμπερτ), που είχαν εκπονήσει το πρώτο σχέδιο πόλης για την Αθήνα. Εκείνοι πρότειναν η Ακρόπολη να παραμείνει σε απόσταση από τη σύγχρονη πόλη και γύρω από τον Ιερό Βράχο προέβλεπαν τη δημιουργία ενός αρχαιολογικού πάρκου που θα έφερνε στο φως τα ερείπια της αρχαίας Αθήνας, ενώ το βασιλικό ανάκτορο τοποθετήθηκε στην πλατεία Ανακτόρων (τη

σημερινή πλατεία Ομόνοιας). Βέβαια, και το πλάνο των Κλεάνθη και Schaubert έμεινε εν πολλοίς στα χαρτιά. Τελικά, θα επικρατήσει η πρόταση του επίσης Γερμανού αρχιτέκτονα Friedrich von Gärtner (Φρειδερίκου Γκαίρτνερ), ο οποίος ήρθε μαζί με τον βασιλιά Λουδοβίκο στην Αθήνα. Οι δύο άνδρες επέλεξαν τον λόφο πάνω από τη σημερινή πλατεία Συντάγματος ως ιδανικό τόπο για το ανάκτορο το οποίο και ολοκληρώθηκε το 1843. Το ανάκτορο αυτό είναι φυσικά η γνωστή σε όλους μας Βουλή των Ελλήνων, ένα από τα πιο χαρακτηριστικά κτίρια της νεοκλασικής Αθήνας! Η σύζυγος του Όθωνα, βασίλισσα Αμαλία, ανέλαβε τη δημιουργία του κήπου του ανακτόρου (σημερινός Εθνικός Κήπος).

Το σχέδιο του Γερμανού αρχιτέκτονα Schinkel μπορεί να γίνει ιδιαίτερο θέμα συζήτησης στην τάξη. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα σχέδια του αρχιτέκτονα (τα οποία και θα βρείτε σε αυτόν τον [σύνδεσμο](#)) και, με εργαλείο την εικονική πραγματικότητα, να φέρετε στη ζωή το πλάνο του Schinkel. Να δημιουργήσετε δηλαδή έναν φανταστικό κόσμο όπου η Ακρόπολη φιλοξενεί το ανάκτορο του βασιλιά Όθωνα!